

Planiranje upravljanja zaštićenim područjima prirode- plan upravljanja i prostorni plan

Matić, Nikolina

Undergraduate thesis / Završni rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Forestry and Wood Technology / Sveučilište u Zagrebu, Fakultet šumarstva i drvne tehnologije**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:108:140434>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-06-28**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Forestry and Wood Technology](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FAKULTET ŠUMARSTVA I DRVNE TEHNOLOGIJE
ŠUMARSKI ODSJEK

PREDIPLOMSKI STUDIJ
URBANO ŠUMARSTVO, ZAŠTITA PRIRODE I OKOLIŠA

NIKOLINA MATIĆ

**PLANIRANJE UPRAVLJANJA ZAŠTIĆENIM PODRUČJIMA
PRIRODE - PLAN UPRAVLJANJA I PROSTORNI PLAN**

ZAVRŠNI RAD

Zagreb, srpanj, 2022.

PODACI O ZAVRŠNOM RADU

Zavod:	Zavod za šumarske tehnike i tehnologije
Predmet:	Upravljanje i nadzor u zaštićenim područjima
Mentor:	Prof. dr. sc. Ivan Martinić
Asistent – znanstveni novak:	dr. sc. Matija Bakarić
Studentica:	Nikolina Matić
JMBAG:	0068230101
Akadska godina:	2021./22.
Mjesto, datum obrane:	Zagreb, 15.7. 2022.
Sadržaj rada:	Stranica: 23 Slika: 6 Tablica: 4 Navoda literature: 7
Sažetak:	Upravljanje zaštićenim područjima podrazumjeva specifično uređenje prostora i provođenje niza mjera i aktivnosti potrebnih za dugoročno očuvanje prirodnih i drugih vrijednosti područja. Planiranje upravljanja je promišljanje upravljanja u svim aspektima djelatnosti. Krajnji rezultat planiranja je plan upravljanja kao strateški dokument parkovne uprave koji tijekom vremena omogućava djelotvorno i prilagodljivo upravljanje zaštićenim područjem. Prostorni plan utvrđuje organizaciju prostora, način korištenja, uređenja i zaštite prostora u nacionalnim parkovima i parkovima prirode.

Sadržaj

UVOD	1
OBIJEKTI ANALIZE.....	3
Plan upravljanja	3
Prostorni plan	5
PREDMET RADA	7
PLAN UPRAVLJANJA NA PRIMJERU NACIONALNOGA PARKA PLITVIČKA JEZERA	7
OPĆI CILJEVI PLANA UPRAVLJANJA	11
Principi zoniranja u zaštićenim područjima.....	11
PROSTORNI PLAN PODRUČJA POSEBNIH OBILJEŽJA PARKA PRIRODE MEDVEDNICA.....	14
Opći podaci	15
Zakonska pologa	16
ZAKLJUČAK	18
LITERATURA.....	19

Kazalo slika

1. Logo NPPJ.....	7
2. Prostorni i administrativni položaj NPPJ.....	10
3. Šesnaest plitvičkih jezera i glavni pritoci.....	10
4. Prikaz zona unutar NPPJ.....	14
5. Logo PPM.....	14
6. Zonacija u PPM.....	17

Kazalo tablica

1. Koraci u donošenju plana upravljanja.....	5
2. Shema unutarnjeg ustrojstva Javne ustanove NPPJ.....	9
3. Udio površine pojedinih zona unutar NPPJ.....	14
4. Površina pojedinih zona unutar PPM.....	17

UVOD

Za temu završnoga rada odabrala sam područje urbanoga šumarstva koje se bavi upravljanjem u zaštićenim područjima bazirajući se na 2 glavna dokumenta tih područja: Plan upravljanja i Prostorni plan područja posebnih obilježja. Kolika je važnost zaštićenih područja svi već znamo, ali da bi ta područja mogla opstati i funkcionirati kao takva potrebna im je zakonska regulativa i slijedom toga provedba tih zakona i akata kroz sam proces upravljanja. O tome što je uopće upravljanje te zašto su ova dva dokumenta važna za zaštićena područja pokušati ću vam pobliže objasniti kroz ovaj rad na temelju stvarnih primjera: Plan upravljanja Nacionalnoga parka Plitvička jezera te Prostorni plan Parka prirode Medvednica. Na temelju svega ovoga pokušati ću iznijeti nekoliko zaključaka o njihovoj svrsi i važnosti ne samo za konkretna područja nego za cijeli ekosustav te postizanje glavnih ciljeva u svrhu ispunjavanja ekoloških, socijalnih i gospodarskih uvjeta.

Upravljanje zaštićenim područjima i područjima ekološke mreže podrazumijeva provođenje niza mjera i aktivnosti potrebnih za dugoročno očuvanje prirodnih i drugih vrijednosti područja, a u okviru odgovornosti dodijeljenih pojedinim institucijama sustava Zakonom o zaštiti prirode (NN 80/13, 15/18, 14/19, 127/19) i povezanim podzakonskim aktima. Planiranje upravljanja je promišljanje upravljanja zaštićenim područjem. To je dinamičan, iterativan te interaktivan proces u kojem se donose odluke o tome što se želi postići i planira što se mora poduzeti. Sama svrha planiranja upravljanja je pravovremeno osiguravanje te učinkovitije usmjeravanje ljudskih i financijskih resursa što je posebno važno kad su resursi vrlo ograničeni, a sve kako bi se postigli ciljevi upravljanja. Kroz proces planiranja upravljanja izgrađuje se podrška provedbi plana upravljanja unutar sustava zaštite prirode i ostalih dionika područja (institucionalnih, lokalne zajednice, itd.). Također, praćenje učinkovitosti upravljanja i omogućavanje pravovremene prilagodbe ne bi bilo moguće bez postojanja jasnog plana. Planiranje je zasigurno jedna od najvažnijih aktivnosti upravljanja u zaštiti prirode. Krajnji rezultat procesa planiranja je plan upravljanja kao službeni strateški dokument javne ustanove koji tijekom vremena omogućava djelotvorno i prilagodljivo upravljanje zaštićenim područjem. Do donošenja plana upravljanja, javna ustanova upravlja

temeljem godišnjeg programa zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja, a po donošenju plana upravljanja godišnji programi s njime trebaju biti usklađeni.

Općenito, upravljanje zaštićenim područjima trebalo bi biti:

Temeljeno na preuzetoj obavezi odnosno u skladu s ciljevima radi kojih je područje zaštićeno i obavezama koje proizlaze iz kategorija zaštite (nacionalnih i međunarodnih).

Primjereno što znači da odgovara specifičnim uvjetima i potrebama područja.

Prilagodljivo što podrazumijeva mogućnost prilagodbe aktivnosti promijenjenim uvjetima u kojima se odvija upravljanje (kao npr. promjenama nastalim uslijed prirodnih dinamičkih procesa - požari, poplave ili slično, promjenama političkih i/ili socio-ekonomskih okolnosti, promjenama stanja ciljeva zaštite s obzirom na učinkovitost ili neučinkovitost upravljanja i dr.), a da se pri tom ne ugrozi postizanje ciljeva radi kojih je područje zaštićeno.

Participatorno što znači da dionici aktivno, svojim savjetima, prijedlozima i/ili provođenjem konkretnih aktivnosti, sudjeluju u upravljanju zaštićenim područjem.

Planirano što znači da su ciljevi i aktivnosti upravljanja unaprijed promišljeni i isplanirani te da se njihova provedba odvija po unaprijed određenim prioritetima i planu, a ne spontano i stihijski, čime se osigurava kontinuitet upravljanja. Transparentno odnosno, otvoreno prema javnosti i jasno.

OBIJEKTI ANALIZE

Plan upravljanja

Zaštićeno područje je geografski jasno određen prostor koji je namijenjen zaštititi prirode i kojim se upravlja radi dugoročnog očuvanja prirode i pratećih usluga ekološkog sustava. Plan upravljanja (engl. *management plan*) temeljni je upravljački instrument kojim uprave zaštićenih područja definiraju akcije i uvjete za postizanje zacrtanih ciljeva upravljanja. U praksi upravljanja zaštićenim područjima upravljanja pokazao se prilagodljivijim od pravnog akta o zaštiti (npr. zakona o proglašenju), a radi participativnog pristupa u nastajanju plana u koje se uključuje sve zainteresirane strane, zajamčeni su mu legitimnost i izvedivost.

Prema najširoj definiciji, Plan upravljanja za zaštićeno područje:

→je razvojno-organizacijski i ekonomski dokument koji donosi uprava zaštićenog područja, a koji sadrži smjernice za zaštitu, djelovanje i razvoj te za korištenje zaštićenog područja;

→u njemu su određeni strategija, upraviteljski ciljevi i mjere za provedbu; oni čine osnovu za upravljanje, detaljno planiranje i izvođenje plana; planom se utvrđuju operativni i izvedbeni zadaci kao akcijski planovi; posebni su dio plana troškovi i način financiranja njegove provedbe;

→je rezultat planiranja, sudjelovanja i dogovora među tijelima državne uprave (pri čemu je odlučujuća uloga državnih tijela i institucija nadležnih za zaštitu prirode), uprave parka te lokalnih zajednica;

→temelji se na uravnoteženom razvoju djelatnosti u zaštićenom području koji bi trebao biti trajan i održiv, a pri čemu strategije, programi i planovi gospodarskih sektora, u što je moguće većoj mjeri, poštuju ciljeve utvrđene planom;

→plan upravljanja je dinamičan dokument podložan redizajnu kroz dopune i izmjene uslijed novih spoznaja i novih informacija, promijenjenih uvjeta, novih trendova ili razvoja novih usluga i dr..).

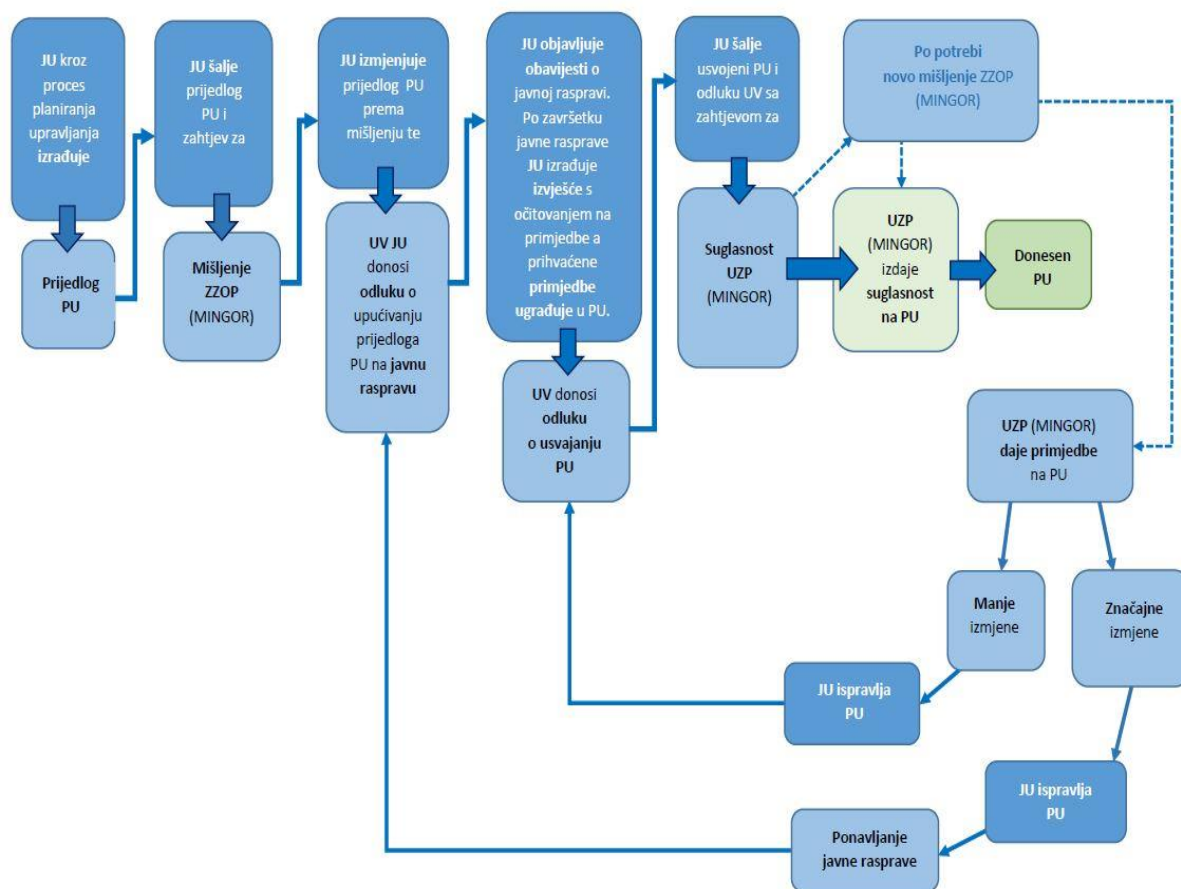
U svijetu su različite institucije i organizacije koje djeluju na području zaštite prirode razvile specifične pristupe izradi planova upravljanja. Najpoznatije su IUCN-ove smjernice za izradu planova upravljanja. Heterogenost zaštićenih područja uvjetovala je nastanak smjernica za različite tipove zaštićenih područja. Međutim, svim smjernicama, identičan je osnovni pristup pripreme planova upravljanja. Temeljni je cilj Plana upravljanja da se uz participaciju svih interesnih skupina jasno odrede:

- vizija i misija parka,
- dugoročni ciljevi,
- politike, mjere i aktivnosti za postizanje ciljeva,
- način praćenja izvođenja plana i stanja prirode u zaštićenom području,
- organizacija upravljanja zaštićenim područjem i
- financiranje upravljanja zaštićenim područjem.

Plan upravljanja je prema hrvatskim propisima osnovni dokument upravljanja strogim rezervatom, nacionalnim parkom, parkom prirode, regionalnim parkom, posebnim rezervatom i značajnim krajobrazom. Plan upravljanja donosi se za razdoblje od deset godina, provodi se kroz akcijske planove i godišnje programe ustanova koje su na državnoj i nižim razinama osnivaju radi upravljanja zaštićenim prirodnim vrijednostima i zaštićenim područjima. Planovi upravljanja ponajprije sadržavaju razvojne smjernice i postupke provođenja zaštite, korištenja i upravljanja zaštićenim područjem. Za njihovo vrednovanje u Hrvatskoj je mjerodavan Zavod za zaštitu okoliša i prirode pri MINGOR-u.

Sadržaj plana ovisi o kategoriji i vrsti zaštićenog područja (nacionalni park, park prirode, regionalni park, ...), o njegovoj složenosti obzirom na ukupnost prirodnih i drugih vrijednosti te o rasponu općih i specifičnih ciljeva koje se želi postići upravljanjem. Drži se da je sve detalje sadržaja Plana upravljanja za neko područje vrlo teško propisati unaprijed, već određivanje detalja sadržaja treba predstavljati sintezu dogovora svih zainteresiranih strana (dionika) u procesu pripreme plana.

Tablica 1: Koraci u donošenju Plana upravljanja

Prostorni plan

Prostorni plan područja posebnih obilježja donosi se obvezno za područje nacionalnog parka i parka prirode temeljem zakonskih propisa o prostornom uređenju i o zaštiti prirode te za područja određena Strategijom prostornog razvoja Republike Hrvatske ili Prostornim planom Županije. Organizacija prostora, način korištenja, uređenja i zaštite prostora u nacionalnom parku i parku prirode uređuju se prostornim planom područja posebnih obilježja, na temelju stručne podloge koju izrađuje Zavod.

Organizacija prostora, način korištenja, uređenja i zaštite prostora u nacionalnim parkovima i parkovima prirode uređuje se prostornim planom područja posebnih obilježja, na temelju stručne podloge koju izrađuje Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja, Zavod za zaštitu okoliša i prirode, a prema Zakonu o zaštiti prirode (NN 80/13, 15/18, 14/19 i 127/19). Prostorni planovi područja posebnih obilježja su, prema Zakonu o prostornom uređenju (NN 153/13, 65/17, 114/18, 39/19 i 98/19), prostorni planovi državne razine što znači da planovi

niže razine moraju biti s njime usklađeni. Postupak izrade prostornog plana područja posebnih obilježja započinje odlukom Vlade Republike Hrvatske. Nositelj izrade je Ministarstvo prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine, a za koordinaciju izrade odgovoran je Zavod za prostorni razvoj Ministarstva prostornog uređenja, graditeljstva i državne imovine. Po završetku izrade prostorni plan područja posebnih obilježja donosi Hrvatski sabor.

Stručnu podlogu zaštite prirode izrađuje Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja, Zavod za zaštitu okoliša i prirode u suradnji s javnom ustanovom parka i Upravom za zaštitu prirode. Stručna podloga daje pregled obilježja parka sa stanovišta zaštite prirode - njegove vrijednosti u smislu bioraznolikosti, georaznolikosti i krajobrazne raznolikosti s posebnim osvrtom na ugrožena i rijetka staništa, ugrožene i zaštićene vrste te ciljne vrste i stanišne tipove ekološke mreže te pritiske. Nadalje, stručnom podlogom predlaže se upravljačka zonacija, koja ovisi o ciljevima zaštite i potrebama korištenja te se daju smjernice za planiranje korištenja prostora. Upravljačka zonacija iz prostornog plana trebala bi biti usuglašena sa upravljačkom zonacijom iz plana upravljanja i iz ostalih upravljačkih dokumenata te je stoga idealno kada se ti procesi rade istodobno.

Do sada je Zavod izradio stručne podloge zaštite prirode za prostorne planove područja posebnih obilježja: PP Vransko jezero, NP Sjeverni Velebit, PP Telašćica, PP Žumberak-Samoborsko gorje, PP Medvednica, PP Biokovo, PP Papuk, NP Krka, NP Brijuni i NP Plitvička jezera.

PREDMET RADA

PLAN UPRAVLJANJA NA PRIMJERU NACIONALNOGA PARKA PLITVIČKA JEZERA

Slika 1: logo NPPJ

Načelno , plan upravljanja za zaštićeno područje okvirno treba sadržavati sljedeća poglavlja:

→ciljevi i politika upravljanja zaštićenim područjem

-svrha, funkcije i ciljevi zaštićenoga područja

-politika upravljanja zaštićenim područjem

→smjernice u zaštićenom području

-ocjena stanja zaštićenog područja

-koncept zaštićenog područja

-zaštita i upravljanje prirodnim i kulturnim vrijednostima/resursima

-razvoj (dopuštenih) djelatnosti na zaštićenom području

-posjećivanje zaštićenog područja

-ponuda u zaštićenom području

-smjernice za izgled objekata u zaštićenom području

-povezivanje zaštićenog područja sa susjednim područjima

-utjecaj na okoliš i socio-ekonomski kompleks

→izvedba plana

-smjernice za povezivanje sektorskih planova

- nadzor nad izvedbom plana
- način financiranja; troškovi i izvori financiranja
- institucionalna struktura (uprava) u zaštićenom području

Zakon o zaštiti prirode (NN 70/05)

Članak 11.

(1) Nacionalni park je prostrano, pretežno neizmijenjeno područje kopna i/ili mora iznimnih i višestrukih prirodnih vrijednosti, obuhvaća jedan ili više sačuvanih ili neznatno izmijenjenih ekoloških sustava, a prvenstveno je namijenjen očuvanju izvornih prirodnih vrijednosti.

(2) Nacionalni park ima znanstvenu, kulturnu, odgojno-obrazovnu i rekreativnu namjenu.

(3) U nacionalnom parku su dopuštene radnje i djelatnosti kojima se ne ugrožava izvornost prirode.

(4) U nacionalnom parku je zabranjena gospodarska uporaba prirodnih dobara.

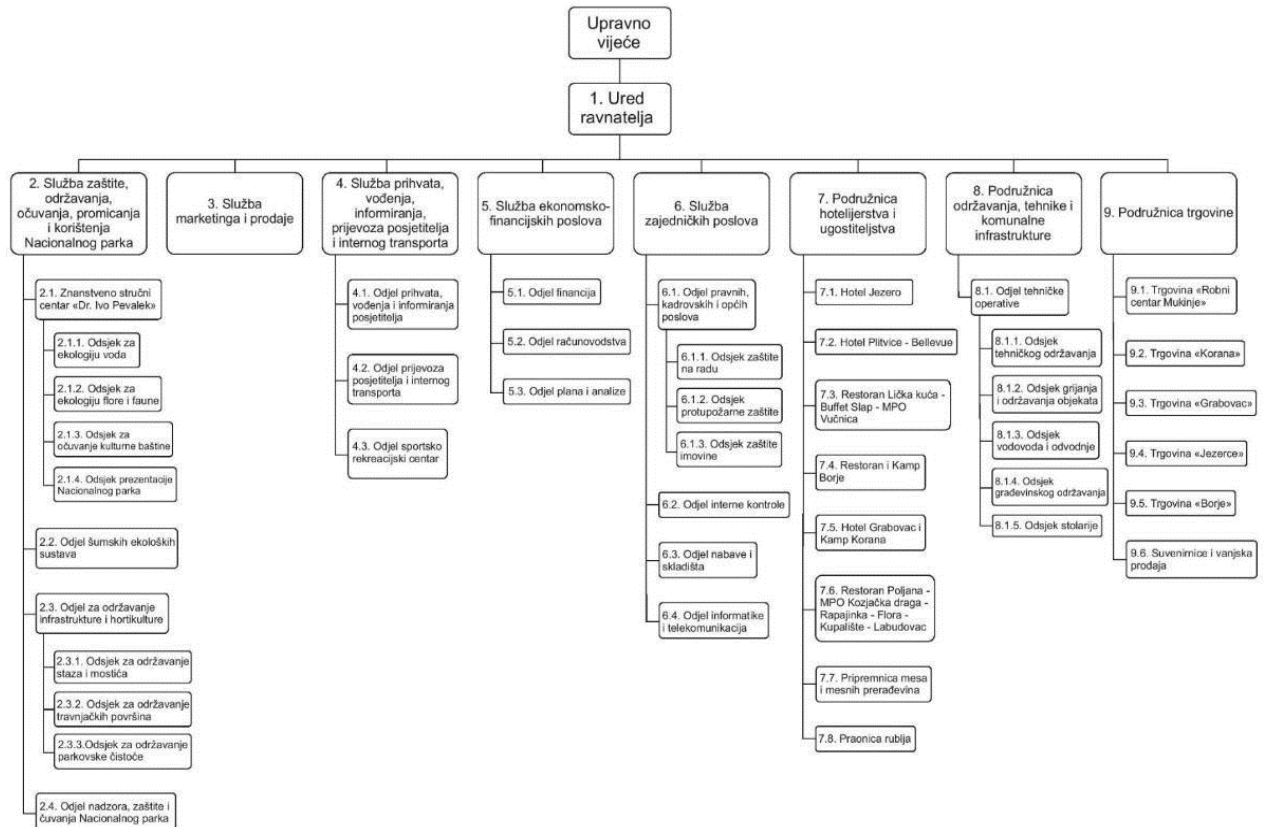
(5) U nacionalnom parku dopušteno je obavljanje ugostiteljsko--turističkih i rekreacijskih djelatnosti koje su u ulozi posjećivanja i razgledavanja, te bavljenje poljoprivredom, ribolovom i obrtom na tradicionalan način, sukladno odredbama ovoga Zakona.

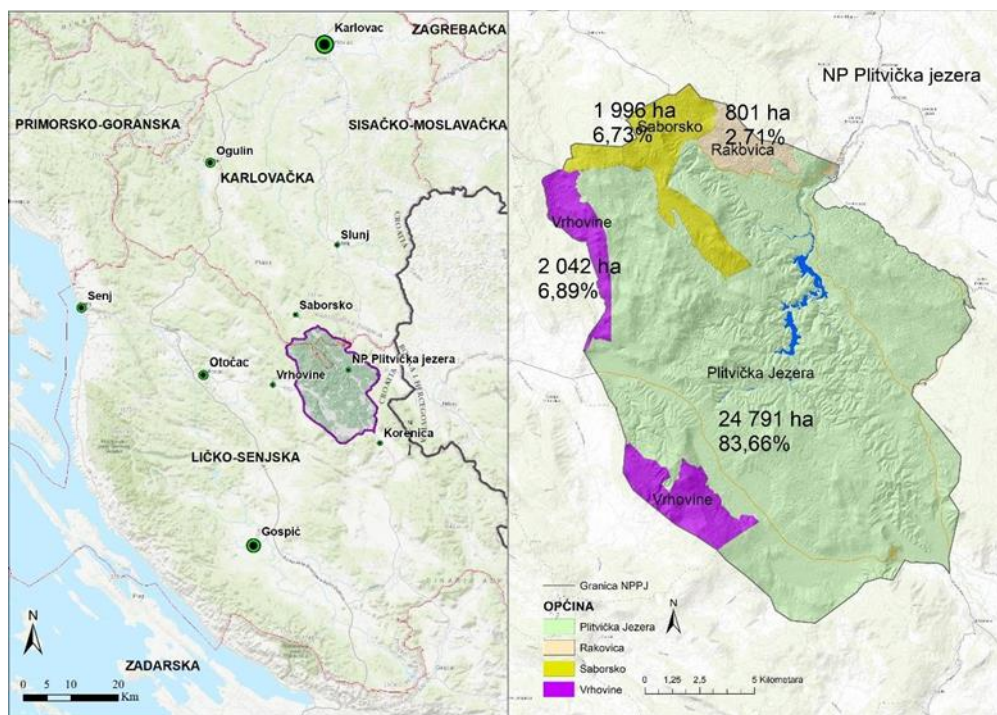
(6) Djelatnosti iz stavka 5. ovoga članka mogu se ograničiti radi očuvanja izvornosti prirode nacionalnog parka.

Plitvička jezera, kao predjel naročite prirodne ljepote, proglašena su nacionalnim parkom 1949. godine. Parkom upravlja Javna ustanova "Nacionalni park Plitvička jezera", osnovana Uredbom Vlade Republike Hrvatske 31. kolovoza 1994. godine. Nacionalni park Plitvička jezera smješten je u istočnom dijelu Like, na dodiru Male Kapele i Ličke Plješivice. Prema postanku riječna dolina pregrađena stepenastim sedrenim barijerama preko kojih slapovi povezuju 16 jezera, Plitvička jezera jedan su od najljepših primjera hidrografije krša u Hrvatskoj, a od 1979. godine uvrštena su i na UNESCO-vu listu Svjetske kulturne i prirodne baštine. Posebni rezervat šumske vegetacije –prašuma Čorkova uvala, značajni speleološki

objekti te velika biološka raznolikost vrsta i staništa na području Parka manje su poznate i turistički atraktivne, no sa stanovišta zaštite prirode jednako značajne vrijednosti Parka. Površina Parka iznosi 266km². Nacionalni park Plitvička jezera jedan je od ukupno 8 nacionalnih parkova u Republici Hrvatskoj.

Tablica 2: Shema unutarnjeg ustrojstva Javne ustanove NPPJ

Slika 2: Prostorni i administrativni položaj NPPJ

Slika 3: Šesnaest plitvičkih jezera i glavni pritoci

OPĆI CILJEVI PLANA UPRAVLJANJA

- A. Očuvana raznolikost vrsta, staništa i krških oblika te stabilan proces osedranja osiguravaju jedinstvenu ljepotu prirodnog krajobraza, a time i očuvanje jedinstvene univerzalne vrijednosti Parka, za današnje i buduće generacije.
- B. Očuvana kulturna baština zauzima važno mjesto u prezentaciji vrijednosti Parka te doprinosi očuvanju tradicije i kulturnog identiteta područja.
- C. Posjećivanje ne narušava vrijednosti Parka i posjetiteljima omogućuje nesmetan i potpun doživljaj, čime se na najbolji mogući način prezentira očuvana svjetska baština, ostvaruju prihodi potrebni za njeno očuvanje, izgrađuje podrška javnosti za očuvanje prirode te otvaraju mogućnosti za održivi razvoj lokalne zajednice.
- D. Lokalna zajednica je glavni partner Javne ustanove u upravljanju Parkom i očuvanju njegovih vrijednosti, prepoznaje Park kao važan dio svog identiteta, a svoj razvoj temelji na održivom korištenju prilika koje očuvanost područja svjetske baštine pruža.
- E. Javna ustanova raspolaže svim potrebnim pravnim, organizacijskim, ljudskim i materijalnim kapacitetima, resursima i ovlastima za upravljanje Parkom te ih koristi za trajno unaprjeđenje svih segmenata upravljanja i organizacijske kulture, gradeći pri tom suradnju s dionicima te svoju ulogu u hrvatskim i međunarodnim stručnim krugovima.

Principi zoniranja u zaštićenim područjima

Zoniranje zaštićenog područja jedan je od osnovnih koraka u planiranju korištenja i upravljanja prostorom čija bi provedba trebala osigurati očuvanje prirodnih vrijednosti zaštićenih područja. Postupkom zoniranja područje parka dijeli se prema ciljevima zaštite i potrebama korištenja prostora. Zoniranjem je omogućeno planiranje i definiranje postojećeg i budućeg korištenja vrijednosti parka u dijelovima gdje je ono u skladu s ciljevima očuvanja prirode. Zoniranje je obično izvedeno iz traženog stupnja zaštite u rasponu od stupnja gdje nije dozvoljen gotovo nikakav ljudski utjecaj pa do zone intenzivnog korištenja gdje prirodni prostor unutar zone može biti znatno promijenjen. Zoniranje se vrši u skladu sa stupnjem

zaštite koji je određen prirodnim staništima i životinjskim zajednicama te dozvoljenim ljudskim aktivnostima u određenom području. Sve zone predviđene u sustavu zoniranja ne moraju biti zastupljene u svakom zaštićenom području.

Zona 1 – Zona stroge zaštite

Zona stroge zaštite obuhvaća područja velike prirodne vrijednosti čije je očuvanje od iznimne važnosti i koja ne zahtijevaju nikakve ili samo iznimne intervencije (vezane uz npr. invazivne alohtone vrste i sl.). Ukoliko potrebe upravljanja područjem to zahtijevaju, ona se može podijeliti u dvije podzone – Zonu najstrože zaštite (1a) u kojoj nije dopušteno posjećivanje te Zonu vrlo stroge zaštite (1b) u kojoj se može dozvoliti ograničeno i kontrolirano posjećivanje. Aktivnosti koje se mogu izvoditi u zoni stroge zaštite (tj. obje njene podzone) su znanstvena istraživanja, praćenje stanja (monitoring) te intervencije u izvanrednim okolnostima. Zona stroge zaštite prema IUCN kriterijima odgovara kategoriji Ia ili Ib. Također, ona je često centralna zona nacionalnih parkova IUCN kategorije II, u kojima mora zahvatiti pretežiti dio površine.

Smjernice podzone IA:

- nisu dozvoljene nikakve aktivnosti osim istraživanja, monitoringa i nadzora
- nisu dozvoljene nikakve intervencije u prostoru
- iznimno, dopuštene su intervencije u hitnim situacijama (npr. lokaliziranje požara, uklanjanje invazivnih stranih vrsta, saniranje šteta nastalih zbog ekstremnih događaja poput onečišćenja, havarija i sl.)
- provoditi jaču kontrolu poštivanja pravila ponašanja

Smjernice podzone IB:

- nisu dozvoljene nikakve aktivnosti ni intervencije u prostoru osim istraživanja, monitoringa i nadzora
- dozvoljeno je ograničeno i usmjereno posjećivanje vrlo niskog intenziteta, pod nadzorom i vođenjem Javne ustanove, uz obavezu korištenja staza namijenjenih isključivo posjetiteljima

bez posebne posjetiteljske infrastrukture iznimno, dopuštene su intervencije u hitnim situacijama (npr. lokaliziranje požara, uklanjanje invazivnih stranih vrsta, saniranje šteta nastalih zbog ekstremnih događaja poput onečišćenja, havarija i sl.)

Zona 2 – Zona aktivne zaštite

Zona aktivne zaštite obuhvaća područja velike vrijednosti za očuvanje gdje se očekuje značajan angažman uprave parka u svrhu očuvanja, rehabilitacije, obnavljanja ili stvaranja vrijednosti očuvanja prirode. U nacionalnim parkovima Republike Hrvatske u ovu kategoriju trebala bi se uvrstiti sva područja koja bi bez aktivnog upravljanja promijenila svoje bitne karakteristike, bilo smanjenjem biološke raznolikosti i/ili smanjenjem raznolikosti krajobraza. Tipičan primjer takvih površina su travnjaci koji bi se bez aktivnih zahvata (košnja, ispaša itd.) prirodnim procesima promijenili u šumska staništa. Prema odredbama IUCN-a zona aktivne zaštite u nacionalnim parkovima kategorije II može biti zastupljena samo u manjem dijelu parka (maksimalno do 30 posto površine parka), dok je u parkovima prirode ova zona najznačajnija.

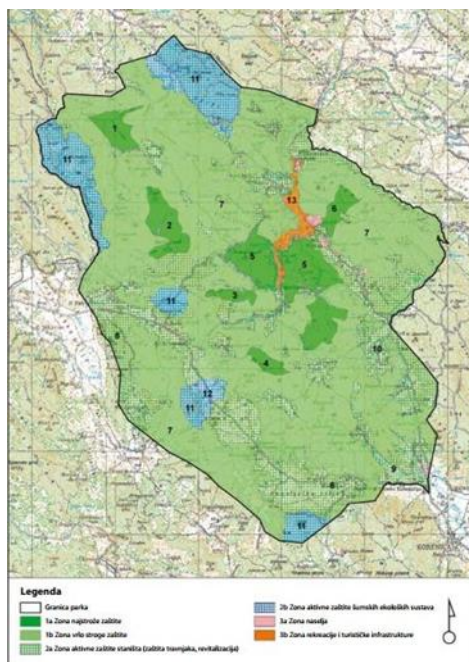
Zona 3 – Zona korištenja

Zona korištenja obično obuhvaća područja niže vrijednosti za očuvanje i/ili područja gdje je tradicionalno prisutan određeni stupanj korištenja te se njima uglavnom upravlja u neke druge svrhe značajne za razvoj i opstanak zaštićenog područja. Ta je zona svojevrsan kompromis između korištenja i zaštite područja, a njezino korištenje mora biti u skladu s načelima održivog razvoja, bez da se naruši svrha i cilj zaštićenog područja. Zona korištenja može se podijeliti prema svrsi i namjeni na niz podzona. Prema smjernicama IUCN-a ova zona u nacionalnim parkovima kategorije II smije biti minimalno zastupljena. Cilj upravljanja bi trebao biti da se te zone, tj. njihove funkcije, vremenom izmjestite s područja nacionalnog parka ili održe na vrlo ograničenom području.

Tablica 3: Udio površine pojedinih zona unutar NPPJ

Tablica 13. Udio površine pojedinih zona unutar NP Plitvička jezera

Šifra zone	Zona	Podzone	% ukupne površine NP
1	Zona stroge zaštite	Zona najstrože zaštite (podzona 1a)	66,75
		Zona vrlo stroge zaštite (podzona 1b)	
2	Zona aktivne zaštite	-	29,1
3	Zona korištenja	-	4,15

Slika 4: Prikaz zona unutar NPPJ

PROSTORNI PLAN PODRUČJA POSEBNIH OBILJEŽJA PARKA PRIRODE MEDVEDNICA

MEDVEDNICA
Park prirode
Nature Park

Slika 5: logo PPM

Sadržaj plana

- Uvod
- Park prirode Medvednica
- Obilježja područja sa stanovišta zaštite prirode
- Zoniranje
- Smjernice za planiranje korištenja prostora
- Izvori podataka
- Prilozi

Zakon o zaštiti prirode (NN 70/05, 139/08 i 57/11)

Članak 13.

(1) Park prirode je prostrano prirodno ili dijelom kultivirano područje kopna i/ili mora s ekološkim obilježjima međunarodne i nacionalne važnosti, s naglašenim krajobraznim, odgojno obrazovnim, kulturno-povijesnim i turističko-rekreacijskim vrijednostima.

(2) U parku prirode dopuštene su gospodarske i druge djelatnosti i radnje kojima se ne ugrožavaju njegove bitne značajke i uloga.

(3) Način obavljanja gospodarskih djelatnosti i korištenje prirodnih dobara u parku prirode utvrđuje se uvjetima zaštite prirode.

Opći podaci

Zapadni dio Medvednice (područje između Podsuseda i Kašine) proglašen je parkom prirode 1981. godine temeljem Elaborata Park prirode Medvednica Republičkog zavoda za zaštitu prirode iz 1979. godine. Površina parka iznosi 17 938 ha. Park prirode obuhvaća područje Medvednice 'u užem smislu', dok je istočni dio Medvednice koji se vizualno donekle izdvaja od ostatka planinskog masiva, ostao izvan zaštite. Temeljne vrijednosti ovoga prostora, koje uvjetuju njegovu namjenu i način upravljanja, vezane su u prvom redu uz šume. Unutar prostranog šumskog kompleksa (78% površine parka prirode) najvrjedniji dijelovi izdvojeni su kao šumski rezervati (996,71 ha prema aktu o proglašenju, što čini 5,5% ukupne površine

parka, odnosno 6,9% površine šumskog kompleksa) dok preostali dio šume predstavlja rekreacijsku zonu.

Oko šumske cjeline prostire se pristupno područje Medvednice (22% površine parka) koje čine naselja i poljoprivredno zemljište. Medvednica je od izuzetne važnosti za grad Zagreb s ekološkog (zaštita tla od erozije, sprječavanje bujica, utjecaj na klimu, kvalitetu zraka i vode), estetskog, rekreativnog i turističkog gledišta. Sa stajališta očuvanja biološke raznolikosti, Medvednica je od nacionalne važnosti te je sastavni dio Nacionalne ekološke mreže radi raznolikosti staništa sa značajnim brojem ugroženih vrsta.

Na Medvednici su očuvane brojne kulturno-povijesne vrijednosti koje značajno doprinose krajobraznoj, edukativnoj i turističkoj funkciji ovog prostora. Iako u velikoj mjeri promijenjen, kulturni krajobraz Medvednice očuvao je u pojedinim dijelovima tradicionalna obilježja seoskih naselja, naročito u gornjostubičkom prostoru. Park prirode Medvednica jedan je od ukupno 11 parkova prirode u Republici Hrvatskoj.

Zakonska pologa

Nositelj izrade Prostornog plana posebnih obilježja Parka prirode Medvednica je Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba. Prema članku 69. Zakona o zaštiti prirode (NN 70/05, 139/08 i 57/11) organizacija prostora, način korištenja, uređenja i zaštite prostora u parku prirode uređuje se prostornim planom područja posebnih obilježja, na temelju stručne podloge koju izrađuje Državni zavod za zaštitu prirode. Prostorni plan posebnih obilježja Parka prirode Medvednica donosi Sabor Republike Hrvatske.

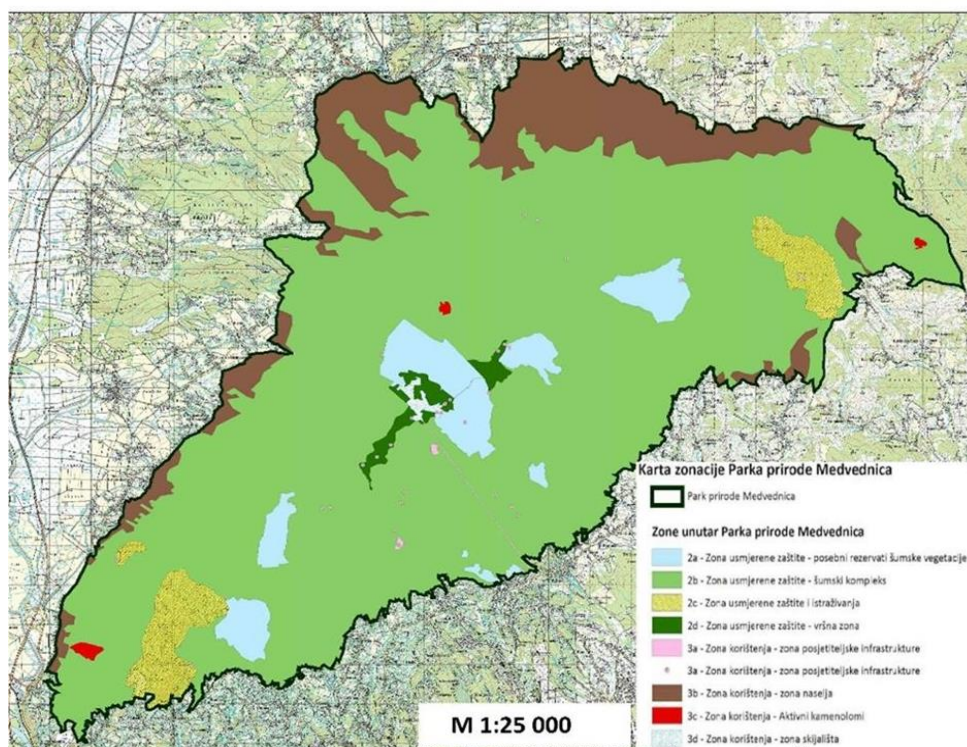
-zonacija u planu upravljanja - reflektira potrebe javne ustanove za upravljanjem područjem. Upravljanje je definirano ciljevima očuvanja iznesenim u planu upravljanja.

-zonacija u prostornom planu - rezultat je analize trenutačnih, ali i promišljanja budućih potreba za korištenjem prostora. Uzima u obzir sve aspekte korištenja prostora (turističke, građevinske, zaštita, promet, infrastruktura, privezišta, ...).

Tablica 4: Površina pojedinih zona unutar PPM

Površina pojedinih zona unutar Parka prirode Medvednica

Naziv zone	Površina (ha)	Udio (%)
Zona 1b	Zona 1b izdvojena tekstualno	
Ukupno zona stroge zaštite	-	-
Zona 2a	1.023,59	5,71
Zona 2b	13.646,88	76,08
Zona 2c	717,40	4,00
Zona 2d	184,75	1,03
Ukupno zona usmjerene zaštite	15.572,62	86,81
Zona 3a	18,00	0,10
Zona 3b	2.273,36	12,67
Zona 3c	34,01	0,19
Zona 3d	40,22	0,22
Ukupno zona korištenja	2.365,59	13,19
UKUPNO	17938,21	100,0

Slika 6: Zonacija u PPM

ZAKLJUČAK

Planovi upravljanja kao i Prostorni planovi područja posebnih obilježja među najvažnijim su dokumentima kojima se koriste Javne ustanove parkova kao zakonsku podlogu da bi mogli obavljati potrebne poslove unutar ovih područja. Jedan od glavnih ciljeva postojanja ovih dokumenata definiranje je načina upravljanja zaštićenim područjima kako bi takva područja imala potrebnu ulogu i svrhu zbog koje su i proglašeni zaštićenim područjima. Druga jednako važna svrha ovih dokumenata je zaštita ovih područja kako na nacionalnoj tako i na globalnoj razini. Planovi bi shodno tome trebali definirati u potpunosti broj ugostiteljskih objekata kao i broj posjetitelja koji ne bi narušavao prirodnost samoga parka. Ukoliko je potrebno treba i ograničiti ponegdje i u potpunosti objekte i posjetitelje u samu svrhu očuvanja i zaštite. Važnost dokumenata očituje se i u tome da je jedan od najvažnijih dijelova ekološka mreža NATURA 2000 koja pomaže u zaštiti i očuvanju najvrjednijih zaštićenih područja kada to na nacionalnoj razini nije moguće.

Također, vrlo važan segment planova čine i socijalne svrhe parkova kao što su rekreacija, edukacija i znanstveno-istraživački posjeti. U svrhu rekreacije planovima se treba točno definirati kakvi se koji sportovi te u kojim dijelovima parka smiju dešavati što uključuje npr. definiranje pješačkih, biciklističkih staza, a ako je to moguće i staze primjerene invalidima. U edukacijsku se svrhu trebaju uključiti svi dionici parka koji mogu pomoći u svrhu shvaćanja i prihvaćanja takvih prirodnih ljepota. To se odnosi na programe učenja za djecu svih dobi pa i na odrasle koji ponekad puno teže mogu uvidjeti važnost ovih područja. Za to je važno imati dobre zaštitare prirode koji mogu prenijeti to znanje kao i predispozicije što se tiče poučnih staza i popratnih sadržaja na njima (putokazi, ploče). Također važnu ulogu ovdje imaju lokalni stanovnici oko područja parkova koji mogu dati svoj uvid u stanje parka, ali i sudjelovati u svim njegovim aktivnostima te usput i imati materijalnu korist od toga npr. prodajom svojih proizvoda. Krajnja svrha su znanstveno-istraživačka djelovanja koja su u konačnici dovela do saznanja o takvim područjima, ali im se treba ograničiti djelovanje naravno sve u svrhu poboljšanja zaštite. Sve u svemu planovi upravljanja i prostorni planovi uvelike pomažu u svrhu

očuvanja i zaštite zaštićenih područja, ali na njima još uvijek treba raditi i dorađivati ih da bi imali svoju potpunu svrhu.

LITERATURA

<http://www.haop.hr/hr/tematska-podrucja/zasticena-podrucja/upravljanje-zasticenim-podrucjima/dokumenti-upravljanja>; 2.3.2022.

<http://www.haop.hr/hr/tematska-podrucja/zasticena-podrucja/zasticena-podrucja>; 2.3.2022.

Nacrt plana upravljanja NPPJ; 3.3.2022.

Prostorni plan područja posebnih obilježja PP Medvednica; 3.3.2022.

I.Martinić-Upravljanje zaštićenim područjima prirode; Zagreb, 2010.; Sveučilište u Zagrebu, Šumarski fakultet (str.167.-168.)

Zakon o zaštiti prirode (NN 80/13, 15/18, 14/19, 127/19), (NN 80/13, 15/18, 14/19 i 127/19), (NN 70/05), (NN 70/05, 139/08 i 57/11), (NN 70/05, 139/08 i 57/11); Nacrt plana upravljanja NPPJ i Prostorni plan područja posebnih obilježja; 3.3.2022.

Zakonu o prostornom uređenju (NN 153/13, 65/17, 114/18, 39/19 i 98/19); Nacrt plana upravljanja NPPJ i Prostorni plan područja posebnih obilježja; 3.3.2022.